

DE PRIVAATRECHTELIJKE WEERSLAG VAN DE EUROPESE CONVENTIE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

EEN WEGWIJZER VOOR PRAKTIJKJURISTEN

door

F. DE PAUW

Gewoon hoogleraar V.U.B.

1. BELGIË EN DE EUROPESE VERDRAGEN TOT BESCHERMING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

De Koning heeft alle Europese conventies in verband met de rechten van de mens, die in het raam van de Raad van Europa tot stand zijn gekomen, geratificeerd (d.w.z. rechtskracht verleend), nadat zij de instemming van de Kamers hadden verkregen (art. 68 G.W.).

Het oorspronkelijk *Verdrag tot Bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden*, ondertekend te Rome op 4 november 1950, verkreeg de instemming van het parlement op 13 mei 1955 (B.S., 19 augustus 1955 en 29 juni 1961, *erratum*). De ratificatie van het verdrag, dat in werking trad op 3 september 1953, werd neergelegd op 14 juni 1955.

Aan dit verdrag werden vijf Aanvullende Verdragen (Protocollen) en een Europese Overeenkomst toegevoegd. Zij zijn alle in werking getreden, en werden alle door België geratificeerd:

- *Eerste Aanvullend Protocol*, ondertekend op 20 maart 1952 te Parijs, (invoering van drie nieuwe rechten), goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955 (B.S., 19 augustus 1955), geratificeerd op 14 juni 1955, in werking getreden op 18 mei 1954.
- *Tweede Protocol waarbij aan het Europese Hof voor de rechten van de mens de bevoegdheid wordt verleend advies uit te brengen over de betekenis van de bepalingen van het Verdrag*, ondertekend te Straatsburg op 6 mei 1963, goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970 (B.S., 3 oktober 1970), geratificeerd op 21 september 1970 en op diezelfde datum in werking getreden.
- *Derde Protocol tot wijziging van de artikelen 29, 30 en 34 van het Verdrag*, ondertekend op 6 mei 1963 te Straatsburg, goedgekeurd bij de wet van 24 januari 1970 (B.S., 3 oktober 1970), geratificeerd op 21 september 1970 en op die datum in werking getreden.

- *Vierde Protocol tot het waarborgen van bepaalde (nieuwe) rechten en vrijheden*, ondertekend te Straatsburg op 16 september 1963, goedgekeurd bij de wet van 24 januari 1970 (B.S., 3 oktober 1970), geratificeerd op 21 september 1970 en op 2 mei 1968 in werking getreden.
- *Vijfde Protocol tot wijziging van de artikelen 22 en 40 van het Verdrag*, ondertekend te Straatsburg op 20 januari 1966, gepubliceerd in het B.S., 3 oktober 1970 (zonder vermelding van een goedkeuringswet), geratificeerd op 21 september 1970 en op 20 december 1971 in werking getreden.
- *Europese overeenkomst betreffende de personen die deelnemen aan de procedure van de Commissie en van het Europese Hof voor de rechten van de mens*, ondertekend te Londen op 6 mei 1969, goedgekeurd bij de wet van 1 februari 1971 (B.S., 16 april 1971), geratificeerd op 16 maart 1971 en op 17 april 1971 in werking getreden. Deze personen (agenten van de staat, klagers, advocaten, pleitbezorgers, getuigen, deskundigen) genieten immuniteit van rechtsmacht en allerlei faciliteiten.

De houding van België en van de andere twintig leden van de Raad van Europa ten opzichte van deze verdragen is af te lezen uit het ratificatierooster dat de Raad van Europa geregeld uitgeeft (*Conseil de l'Europe, Affaires juridiques, Etat des signatures et des ratifications des conventions et accords du Conseil de l'Europe*, laatst uitgegeven op 1 maart 1981).

2. TEKSTUITGAVEN

Alle teksten (verdragsteksten; procedureregels van de Commissie, het Hof en het Comité van Ministers; ratificaties, verklaringen en reserves ...) worden geregeld in een tweetalige (Engels-Franse) editie verspreid: *Conseil de l'Europe, Convention européenne des Droits de l'Homme, Recueil de Textes*, laatste uitgave: 1981.

De klassieke in België uitgegeven *Codes* bevatten gewoonlijk alleen de tekst van het verdrag en de aanvullende protocollen. Zie b.v. in de reeks *Codes Van In: De Belgische Grondwet, Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden ...*, Lier, Van In, 1981 (Franse en Nederlandse tekst naast elkaar, niet geannoteerd).

Zeer handig voor Nederlandstalige praktijkjuristen is de Nederlandse, geannoteerde, drietalige (Nederlands-Frans-Engels) uitgave van de verdragsteksten, die ook de procedureregels van de controle-organen bevat, alsmede verwijzingen naar documentatie en literatuur: *Het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele*

vrijheden, Zwolle, Tjeenk Willink, nieuwe editie aangekondigd in het voorjaar 1982 (in de reeks *Nederlandse staatswetten*, editie Schuurman en Jordens, nr. 74).

3. BIBLIOGRAFISCHE OPZOEKINGEN

De bibliografie betreffende het Verdrag wordt voortreffelijk bijgehouden door de diensten van de Raad van Europa zelf en geregeld uitgegeven. (Zie: *Conseil de l'Europe, Bibliographie concernant la convention européenne des droits de l'homme*, Strasbourg, février 1978, 173 blz.). Deze uitgave bevat een lijst van alle verschenen boeken en artikels: deel I: boeken; deel II: artikels (het volkenrecht en de rechten van de mens; het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens; de gewaarborgde rechten en vrijheden, d.i. een bibliografie over de artikels van het verdrag; het verdrag in de interne rechtsorde van de verdragsstaten, dus ook in België; de Commissie; het Hof; de Ministerraad; balans van de werkzaamheden).

Deze *bibliografie* wordt gratis ter beschikking gesteld door de Raad van Europa.

4. DOCUMENTATIE

De Raad van Europa geeft zelf een overzicht uit van de bestaande documentatiebronnen: *Conseil de l'Europe, Sources de documentation sur les droits de l'homme*, document H(79)8, ook uitgegeven in het Engels (*Documentation sources on human rights*) en gratis verkrijgbaar, 17 blz.

Het eerste deel hiervan bevat een beperkte *keuze* uit de uitgaven van de Raad van Europa ten behoeve van de juristen die inlichtingen zoeken over het verdrag en zijn werking. Het tweede deel bevat de *volledige* lijst van alle officiële stukken: publicaties (de verdragsteksten), documenten (dossiers over bepaalde aspecten), verslagen en beslissingen (jurisprudentie van de Commissie en van het Hof).

Het meest praktische naslagwerk dat de praktijkjuristen in de eerste plaats zullen raadplegen is het jaarboek: *Council of Europe. Yearbook of the European Convention on Human Rights | Conseil de l'Europe, Annuaire de la Convention européenne des droits de l'homme*, Den Haag, Martinus Nijhoff, 1959 (vol. 1) - 1980 (vol. 22, betreffende het jaar 1979), waarin te vinden is: informatie over de verdragsteksten en procedurereglementen, de commissie en het Hof (samenstelling, biografie van de leden, werkzaamheden), jurisprudentie van de commissie (een keuze van teksten) en van het Hof (samenvatting van de arresten), de resoluties van het Ministercomité, de doorwerking van het verdrag in het nationale recht

(o.a. vonnissen en arresten van Belgische rechtbanken), documentatie en bibliografie.

Zeer praktisch opgevatte documentatie in kort bestek is te vinden in de volgende dossiers, samengesteld door de Raad van Europa(1):

- Dossier nr. 1 (doc. DDH(78)1): *Introduction à la Convention européenne des Droits de l'Homme : les droits garantis et le mécanisme de protection*, 7 blz.
- Dossier nr. 2 (doc. DDH(78)2): *La présentation d'une requête à la Commission des Droits de l'Homme*, 19 blz. Bevat o.m. een formulier voor een verzoekschrift aan de commissie (individuele klacht) en inlichtingen over mogelijke rechtsbijstand.
- Dossier nr. 3 (doc. DDH(78)3): *Aperçu de la position du requérant individuel devant la Cour européenne des Droits de l'Homme*, 8 blz.

5. EEN KEUZE UIT DE LITERATUUR

— *Nederlands*:

MEUWISSEN, D., *De Europese Conventie en het Nederlands Recht*, Leiden, A. Sijthoff, 1968.

ALKEMA, E., *Studies over Europese grondrechten*, Deventer, Kluwer, 1978.

In de reeks *Ars Aequi Libri, Rechten van de Mens*, deel 1 (*Rechten van de mens in mundiaal en Europees perspectief*); deel 2 (*De Europese conventie in theorie en praktijk*); deel 3 (*Rechten van de mens in verdragen, verklaringen, resoluties*), Utrecht, Stichting Ars Aequi, 1979.

— *Frans*:

VASAK, K., *La convention européenne des droits de l'homme*, Parijs, L.G.D.J., 1974.

— *Engels*:

CASTBERG, F., *The European Convention on Human Rights*, Leiden, Sijthoff, 1974.

---

(1) Deze documenten bestaan ook in het Engels. Ze kunnen gratis bekomen worden op volgend adres:
Direction des Droits de l'Homme
Palais des droits de l'Homme
Conseil de l'Europe
Place Lenotre
67006 Strasbourg - Cedex
Frankrijk

JACOBS, F., *The European Convention on Human Rights*, Oxford, Clarendon Press, 1975 (heruitgave 1980).

ROBERTSON, A., *Human rights in Europa*, Manchester, University Press, 1977.

MIKAELSEN, L., *European protection of human rights, the practice and procedure of the European Commission of human rights on the admissibility of applications from individuals and states*, Alphen aan den Rijn, Sijthoff en Noordhoff, 1980.

— *Duits*:

KARL, W. en MIEHSLER, H., (red.), *Internationaler Kommentar zur Europäischen Menschenrechtskonvention*, Keulen, Carl Heymanns, 1981 (aangekondigd).

6. TIJDSCHRIFTEN

Het nuttigst zijn de volgende gespecialiseerde tijdschriften die een plaats inruimen voor het Europees verdrag:

Revue des droits de l'homme, Human rights journal, Parijs, Pedone (vol. XII, 1979).

Europäische Grundrechte Zeitschrift, Kehl am Rhein, Engel Verlag (8 jg., Heft 13, 1981).

Human Rights Law Journal, Kehl am Rhein, Engel Verlag (vol. 1, 1980).

In het Nederlandse *Advokatenblad* van 14 augustus 1981 verschenen twee belangrijke voor praktijkjuristen bedoelde preadviezen: ALKEMA, E., „Advocaat en mensenrechten, vuistregels en vooruitzichten”, blz. 297-322, (met verwijzing naar 15 verdragen waarbij Nederland partij is, waaronder de Europese Conventie) en BAAUW, P., „Advocaat en mensenrechten, strafrechtspleging en Straatsburg”, blz. 322-344. Beide preadviezen werden besproken op de Jaarvergadering van de Nederlandse Orde van Advocaten, 24-26 september 1981.

Zie ook: CHATEL, M., „Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en het Belgische strafprocesrecht”, *R.W.*, 1979-80, 1473-1480.

7. LIJST DER BESCHERMDE RECHTEN EN VRIJHEDEN

Het verdrag (1950) beschermt volgende rechten en vrijheden van de rechtsonderhorigen der verdragsstaten:

— het recht op leven;

— het verbod van foltering en onmenselijke behandeling;

- het recht op vrijheid en veiligheid;
- het recht op behoorlijke rechtspleging;
- de *nulla-poena-sine-lege*-regel;
- het recht op eerbiediging van het privé-leven;
- de vrijheid van godsdienst en overtuiging;
- de vrijheid van meningsuiting;
- het recht van vereniging en vergadering;
- het recht tot huwelijk.

Het Eerste Aanvullend Protocol (1952):

- het recht op eigendom;
- het recht op opvoeding en onderwijs;
- het recht op vrije verkiezingen.

Het Vierde Aanvullend Protocol (1963):

- het verbod van gijzeling bij niet-uitvoering van een contractuele verbintenis;
- het recht van vrije keuze van verblijfplaats;
- het recht elk land (ook het eigenland) te verlaten;
- het verbod van uitwijzing uit het eigenland;
- het recht van toegang tot het eigen land;
- het verbod van collectieve uitwijzing van vreemdelingen.

8. DE INTERNATIONALE CONTROLE-ORGANEN

A. *Het Comité van ministers van de Raad van Europa*

Het verdrag heeft dit Comité bepaalde functies opgedragen. Het Comité staat in voor de goede werking van het garantiesysteem. Zijn taak is tweeledig:

1. administratieve taak: bij de benoeming van de leden van de commissie.
2. juridische of quasi-juridische taak: wanneer de Commissie een verslag heeft overgelegd waaruit blijkt dat een staat zijn verplichtingen in een bepaald geval niet is nagekomen en indien de zaak niet aan het hof is voorgelegd, neemt het Comité van ministers een beslissing over de vraag of het verdrag al dan niet geschonden is.

b. *De Europese Commissie voor de Rechten van de Mens*

1. Juridische taak: de Commissie doet uitspraak over de ontvankelijkheid van het verzoekschrift.

2. Onderzoek: de Commissie stelt de feiten vast.
3. Verzoenende taak: ze tracht een minnelijke schikking van de zaak te bekomen (*conciliatie*).
4. Opstellen van een rapport. Is de minnelijke schikking niet tot stand gebracht, dan bevat het rapport de mening van de Commissie over de schending van de verplichtingen.
5. De Commissie heeft het recht zaken onder bepaalde voorwaarden aan het Hof voor te leggen.

De Commissie is dus in de eerste plaats een conciliatie-orgaan dat door middel van confidentiële onderhandelingen vastgestelde schendingen moet trachten ongedaan te maken. Zij laat zich daardoor in met de binnenlandse aangelegenheden van de verdragsstaten.

Beroep op de Commissie staat open voor:

1. Iedere Verdragsstaat.
2. Iedere natuurlijke persoon en iedere niet-gouvernementele organisatie of iedere groep van particulieren. Dit individuele klachtrecht (ook wel persoonlijk petitierecht genoemd) is facultatief, d.w.z. dat deze bevoegdheid van de Commissie uitdrukkelijk door de aangeklaagde verdragsstaat moet erkend zijn.

c. *Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens*

De rechtsmacht van het Hof strekt zich uit over alle zaken betrekking hebbend op de uitlegging en de toepassing van het verdrag. Alleen de Verdragsstaten en de Commissie hebben het recht zaken aan het Hof voor te leggen (geen particulieren), nadat een poging tot minnelijke schikking door de Commissie is mislukt.

Kunnen een zaak aanhangig maken:

1. De Commissie voor de Rechten van de Mens.
2. De verdragsstaten:
  - de staat van wie het slachtoffer onderdaan is;
  - de staat die de zaak bij de Commissie aanhangig heeft gemaakt;
  - de staat tegen wie de klacht is ingediend.

De Commissie is nooit partij voor het Hof. Afgevaardigden van de Commissie kunnen haar voor het hof vertegenwoordigen. Ze treden echter niet op uit naam van de rechthebbenden.

Een zaak kan slechts aanhangig worden gemaakt indien de betrokken staat de verplichte rechtsmacht van het hof heeft aanvaard. De uitspraak van het Hof is beslissend en bindend. Het Comité van Ministers ziet toe op de tenuitvoerlegging.

Noot: de Belgische regering heeft het individuele klachtrecht aanvaard

voor een periode van 5 jaar ingaande op 30 juni 1977, alsmede de rechtsmacht van het Hof, voor een periode van vijf jaar, ingaande op 29 juni 1977 (B.S., 6 oktober 1977).

9. DE WERKING VAN HET VERDRAG IN HET INTERN BELGISCH RECHT

De 21 verdragsstaten die het verdrag rechtskracht verleenden zijn vanzelfsprekend door het verdrag gebonden: zij hebben zich verbonden aan eenieder die onder hun rechtsmacht ressorteert, het genot van de opgesomde rechten en vrijheden te verzekeren. Deze verbintenis kan in het internationaal verkeer door de controle-organen worden gewaarborgd.

Verdragen kunnen echter ook een directe werking hebben in de nationale rechtssfeer: het zijn de verdragen waarbij de juridische materie klaar en volledig wordt beschreven met de bedoeling dat zij, zonder nadere wetgeving of regeling door de staat, voor toepassing vatbaar is en dus door de rechtsonderhorigen van de verdragsstaat voor zijn rechtbanken kan ingeroepen worden.

De normen van het verdrag werken door in de Belgische rechtsorde dank zij de publicatie in het Staatsblad van de goedkeuringswet en de verdrags tekst: zij hebben rechtskracht in de nationale sfeer. De Belgische rechtsspraak bewijst trouwens overduidelijk het beslag van het verdrag op de Belgische rechtsorde (2).

10. VOORRANG VAN HET VERDRAG OP DE INTERNE RECHTSNORMEN

De thans geldende opvatting dat een verdrag voorrang heeft op de interne wetten slaat vanzelfsprekend ook op het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. Ingeval van conflict tussen een verdragsregel met directe werking en een interne Belgische wet, geniet de verdragsregel voorrang: de verdragsregel kan steeds voor de rechtbanken ingeroepen worden en zowel de rechters als het openbaar ministerie zullen ambtshalve zijn schending inroepen als strijdig met de Europese openbare orde (3).

---

(2) Zie de uitvoerige jurisprudentie per artikel van het verdrag in: VELU, J., *Les effets directs, infra*. Op 7 november 1980 heeft het Belgisch Genootschap voor Internationaal Recht er een bijeenkomst aan gewijd: BOSSUYT, M., *De directe werking van internationale instrumenten inzake mensenrechten*, VERHOEVEN, J., *La notion d'applicabilité directe du droit international*; MARESCAU, M., *De directe werking in het Europees gemeenschapsrecht*; VELU, J., *Les effets directs des instruments internationaux en matière de droits de l'homme*. Het verslag van J. VELU is thans ook in boekvorm verkrijgbaar bij de uitgeverij H. SWINNEN, Brussel, 1981.

(3) Zie uitvoerig hierover: MASQUELIN, J., *Le droit des traités dans l'ordre juridique et dans la pratique diplomatique belges*, Bruxelles, Bruylant, 1980.

11. BESLUIT

De waaier van burgerlijke en politieke rechten en vrijheden die door het verdrag beschermd worden, en die in de Belgische rechtsorde zijn doorgedrongen, slaat op tal van takken van het Belgisch positief recht, ook natuurlijk op het privaatrecht. Bij wijze van voorbeeld dient hier verwezen naar het arrest van 13 juni 1979 dat het Hof heeft geveld in de zaak MARCKX, waarin werd verklaard dat ettelijke bepalingen van het burgerlijk wetboek in strijd zijn met de inhoud van het verdrag.

Zie hierover: HEYVAERT, A., en WILLEKENS, H., *Beginselen van het gezins- en familierecht na het Marckxarrest. De theorie van het Marckxarrest en haar weerslag op het geldend recht*, Antwerpen, Kluwer, 1981, en de artikels van BOSSUYT, M., „Publiekrechtelijke aspecten van het arrest Marckx”, *R.W.*, 1979-80, 929-970; „L'arrêt Marckx”, *R.B.D.I.*, 1980, 53-81 en RIGAUX, F., „La loi condamnée. A propos de l'arrêt du 13 juin 1979 de la C.I.D.H.”, *J.T.*, 1979, 513-524; RIGAUX, F., „Le droit belge de la filiation après l'arrêt Marckx. Rapport de Synthèse”, *Ann. Dr.*, 1979, 369-383(4).

12. NOOT TEN BEHOEVE VAN PERSONEN DIE BIJ DE COMMISSIE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS EEN VERZOEKSCRIFT WILLEN INDIENEN

De Europese Commissie voor de Rechten van de Mens is een internationaal publiekrechtelijk orgaan opgericht bij het *Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens*, dat in 1953 in werking is getreden. Dit verdrag en twee aanvullende teksten, het 1° en 4° Protocol, garanderen aan een ieder een aantal grondrechten.

Indien U van mening bent dat één van de Staten, die in de hierna volgende lijst genoemd zijn, in *Uw geval* één van deze grondrechten geschonden heeft, kunt U bij de Commissie een klacht indienen. De Commissie is echter geen hogere beroepsinstantie en zij kan een beslissing, die U enig onrecht heeft aangedaan, niet teniet doen of veranderen. Zij kan zich ook niet te uw gunste direkt tot de autoriteiten wenden, over wie U klaagt. Zij kan uw zaak slechts onderzoeken, indien U van mening bent, dat één van deze rechten geschonden lijkt te zijn.

U kunt bij de Commissie slechts een klacht indienen, die betrekking heeft op handelingen van publiekrechtelijke instanties (administratie, gerechten, enz.) van één van de volgende Staten: België, Denemarken, Ierland,

---

(1) Zie ook: Rb. Gent, 20 november 1980, *R.W.*, 1980-1981, 2328-2332; H.R., 18 januari 1980, *N.J.*, 1980, 141.

Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal, Verenigd Koninkrijk, West-Duitsland, IJsland, Zweden en Zwitserland. U kunt niet klagen over handelingen van een privé-persoon of een privé-organisatie, tenzij de verantwoordelijkheid van publiekrechtelijke instanties hierbij betrokken is.

U kunt *niet* klagen over feiten, die zich hebben afgespeeld *vóór* het inwerkingtreden van het verdrag of *vóórdát* de Staat tegen welke U een klacht wilt indienen, het *individueel klachtrecht* heeft erkend. De datum varieert van Staat tot Staat en ook alnaargelang U klaagt over de schending van een recht, dat in het Verdrag óf in het 1° of 4° Protocol is genoemd. Hier volgen de data:

STAAT	VERDRAG	1 ^o PROTOCOL	4 ^o PROTOCOL
België	14 juni 1955	14 juni 1955	30 juni 1971
Denemarken	3 september 1953	18 mei 1954	2 mei 1968
Ierland	3 september 1953	18 mei 1954	29 oktober 1969
Italië	1 augustus 1973	1 augustus 1973	—
Luxemburg	3 september 1953	18 mei 1954	2 mei 1968
Nederland	31 augustus 1954	31 augustus 1954	—
Noorwégen	3 september 1953	18 mei 1954	2 mei 1968
Oostenrijk	3 september 1958	3 september 1958	18 september 1969
Portugal	9 november 1978	9 november 1978	—
Verenigd Koninkrijk	14 januari 1966	14 januari 1966	—
West-Duitsland	3 september 1953	13 februari 1957	1 juni 1968
IJsland	3 september 1953	18 mei 1954	2 mei 1968
Zweden	3 september 1953	18 mei 1954	2 mei 1968
Zwitserland	28 november 1974	—	—

Voordat U zich tot de Commissie wendt, dient U in de Staat, tegen welke U een klacht wilt indienen, *alle rechtsmiddelen*, die uw klacht afdoende zouden hebben kunnen verhelpen, uitgeput hebben *tot en met de laatste instantie* (indien U door een gerecht veroordeeld bent, is het niet nodig dat U getracht heeft om revisie van uw proces te verkrijgen). Indien U echter de U ter beschikkingstaande rechtsmiddelen niet of niet op de juiste wijze hebt uitgeput (bijvoorbeeld omdat uw beroep niet geldig was of te laat was ingediend), kan de Commissie uw klacht niet onderzoeken.

Na de beslissing van de laatste bevoegde instantie in de Staat, tegen welke U een klacht wilt indienen, hebt U *6 maanden* de tijd om zich tot de Commissie te wenden (indien U veroordeeld bent door een gerecht, begint deze periode te lopen vanaf de datum van de laatste uitspraak die de veroordeling bevestigt en *niet* na die van de weigering tot revisie van uw

proces). Is deze periode verstreken, dan kan de Commissie uw klacht niet meer onderzoeken.

Voordat U zich tot de Commissie wendt, dient U de tekst van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens, van het 1^e en 4^e Protocol en van de gemaakte voorbehouden *nauwkeurig te lezen*. Deze teksten kunnen U gewoonlijk ter beschikking worden gesteld door de nationale autoriteiten, die een verzameling van wetteksten of een officieel orgaan voor de publicatie van wetten en verordeningen bezitten. U moet er echter wel zeker van zijn, dat uw klacht werkelijk één der gegarandeerde grondrechten betreft en de bovengenoemde voorwaarden vervult. Indien U de mogelijkheid hebt, kunt U het beste een advocaat raadplegen.

U dient zich *schriftelijk* tot de Commissie te wenden op het volgend adres:
— Europese Commissie voor de Rechten van de Mens, Raad van Europa,
67006 Strasbourg Cedex, France.

Indien mogelijk kunt U een advocaat met uw zaak belasten, maar dit is geenszins verplicht en U kunt ook zelf schrijven.

De officiële talen van de Commissie zijn Engels en Frans. U kunt echter ook in het Duits, Italiaans, Nederlands, Portugees of een Scandinavische taal schrijven. Indien U in een andere taal schrijft, loopt U het risico dat de zaak vertraagd wordt vanwege vertaalproblemen.

U wordt verzocht *kort* weer te geven waarover U klaagt en welk gegarandeerd recht of welke gegarandeerde rechten naar uw mening in uw geval geschonden zijn. Ook dient U de data der beslissingen duidelijk en in volgorde aan te geven en de autoriteiten te noemen, die de beslissingen — in het bijzonder ten aanzien van de rechtsmiddelen, die U hebt aangewend — gegeven hebben. Voegt U dus ook het origineel of een copie van deze beslissingen bij.

Aan de procedure voor de Commissie zijn geen kosten verbonden.

De Secretaris van de Commissie zal uw brief beantwoorden en U misschien om andere informatie of aanvullende documenten verzoeken. Als uw verzoekschrift geregistreerd kan worden, krijgt het een *nummer dat U in al uw correspondentie dient te vermelden*.

De Secretaris van de Commissie kan U geen informatie geven over het recht van de Staat, tegen welke U een klacht wilt indienen; in het bijzonder niet over de mogelijke rechtsmiddelen, waarvan U gebruik moet maken, voordat U zich tot de Commissie wendt. Hij kan U, daarentegen, indien U het wenst, inlichten op welke wijze het verdrag in zaken als de uwe geïnterpreteerd wordt.

U zult door de Secretaris van de Commissie op de hoogte worden gehouden van het verloop van het onderzoek in uw zaak. De procedure is niet

openbaar. Het is daarom niet nodig, dat U zelf naar de bureaus van de Commissie komt.

Indien de Commissie het in de loop van het onderzoek nodig acht, dat U door een advocaat vertegenwoordigd wordt, en U niet over de benodigde middelen beschikt, kunt U om rechtsbijstand verzoeken. Deze rechtsbijstand kan U echter niet reeds bij indiening van uw verzoekschrift verleend worden.